

Meslek Seçiminde Dikkat Edilmesi Gerekenler ve Ailenin önemi

Meslek seçimi tüm yaşantımız boyunca mutluluğumuzun ya da mutsuzluğumuzun önemli bir parçasını hatta temelini oluşturabilir. Çünkü insan hayatının en önemli dönüm noktalarından birisi olan meslek seçimi, insanın kendi yaşam tarzını da belirlemesi demektir.

Yanlış bir seçim; zaman, maddi kaynak ve çaba kaybına sebep olabildiği gibi gençlerin motivasyonunu kırıp daha yolun başında hayal kırıklığı yaşamalarına sebep olabilmektedir. Meslek sadece para kazanma, geçim sağlama yolu değil aynı zamanda bireyin kendini ifade etme ve kendini gerçekleştirme yoludur.

Bu nedenle meslek seçiminde temel amaç kişinin mutlu olabileceği bir geleceğin planlanmasıdır.

Daha çocukluk dönemimizdeyken hepimiz büyüklerimizin "Büyüdüğünde ne olacaksın?" sorusu ile karşı karşıya kalırız. Bu soruya muhtemelen pek çoğumuz rol modelimiz olan anne-babamız, akrabalarımız, öğretmenlerimiz yada hayran olduğumuz ünlü kişilerin mesleklerini söyleyerek yanıt vermişizdir: Doktor, mühendis, pilot, asker, öğretmen, sanatçı, sporcu, polis vb. Ancak çocukluk hayalimizi süsleyen bu mesleklerden; yeteneklerimiz, aldığımız eğitim, kendimizi tanımamız ve tercihlerimizin değişmesi gibi nedenlerden dolayı ilerleyen dönemde çoğunlukla vazgeçeriz.

Meslek seçimi ile olgunlaşma, çocukluk döneminde hayal kurma ile başlar. Ön ergenlik döneminde ise gencin ilgileri ön plana çıkar. 17-18 yaşları, gerçekçi seçimler yapma dönemidir. 25 yaş civarında iş ve kariyer konusunda belli ölçüde kararlılığa ulaşılır. Mesleki tercihler, ilk ve orta öğretim boyunca verilecek kararlar ve yapılacak seçimlerle yakından ilişkilidir. Mesleki tercih, lise son sınıftan çok önce temel öğretimin son kademesinde, sekizinci sınıfın sonunda girilen ortaöğretim kurumunun yapısına bağlı olarak da değişebilmektedir.

Örneğin, meslek lisesine giren birinin, yüksek öğrenim göreceği alan önemli ölçüde belirlenmiş olmaktadır. Öte yandan lisedeki alan seçimi de mesleki tercihe yön verecektir.

Meslek Seçiminde Dikkat Edilmesi Gerekenler ve Ailenin önemi

- İlgi ve yetenekler
- İstek ve hayaller
- Cinsiyet ve fiziksel özellikler
- Çalışma alışkanlıkları ve okul başarısı
- Ülkenin ekonomik durumu
- Teknolojik gelişmeler
- Mesleğin toplumdaki yeri ve gelir durumu
- Akran etkisi
- Ailenin sosyo-ekonomik durumu ve beklentileri
- Mesleki olgunluk düzeyi
- Öğretmenlerin düşünceleri

Yukarıda görüldüğü gibi, gencin meslek seçiminde rol oynayan etkenler oldukça fazladır ve hepsi de önemli birer belirleyicidir. Öncelikle gencin kendisini iyi tanıması gerekmektedir. Kişinin kendini tanıması, meslek seçiminde rol oynayan kişilik özellikleri yönünden kendini değerlendirebilmesidir. Meslek seçiminde etkili olan kişilik özellikleri ise ilgiler, yetenekler ve değerlerdir.

Herhangi bir zorlama altında kalmadan ya da kişiye herhangi bir ödül vaat edilmediği halde kişi kendiliğinden bazı faaliyetlere giriyor ve doyum sağlıyorsa, kişinin bu tür faaliyetlere ilgi duyduğu söylenebilir. İlgilerin gelişimi çocukluk yıllarına dek uzanır. Çocuğun ilgi alanları 12-13 yaşlarında belirginleşirken, 17-18 yaş civarında kesinleşir. Yetenek ise, öğrenme gücü ya da belli bir eğitim sürecinden yararlanma gücü olarak ifade edilebilir. Kişinin becerilerine bakarak onun yeni bir eğitim sürecinden ne kadar yararlanabileceği ön görülebilir.

Meslek Seçimi ve Kariyer Planlama Konusunda Anne-Babalara Öneriler

*Her anne-baba çocuğunun iyi bir geleceğe sahip olmasını ve yaşamı boyunca mutlu olmasını ister. Ancak bazı durumlarda anne-baba kendi gerçekleştiremedikleri ideallerini çocuklarının gerçekleştirmesini bekler. “Ben olamadım, o olsun” anlayışı ile genç zorlanır. Çocuğunuzun istek ve ideallerinin sizden farklı olabileceğini unutmayın. Meslek seçimi konusunda yol gösterebilir, fikrinizi söyleyebilirsiniz ama son kararı genç vermelidir.

*Çocuğu iyi tanıyıp, anlayarak, karakteri, yetenekleri ve ilgi alanları doğrultusunda uygun mesleğe yönlendirmeli, mümkün olduğunca gerçekçi ve sağlıklı karar almaya çalışılmalıdır.

*Anne-babalar küçük yaşlardan itibaren çocuğun bağımsızlığını destekleyerek öz güven sahibi olması ve kendi kararlarını alması yönünde ona yardımcı olmalıdır.

*Çocuğun sosyal ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

*Gencin kendi ilgi, yetenek ve beklentileri doğrultusunda seçim yapmasına izin verilmelidir. Yapacağınız en büyük yardım, ilgi ve yeteneklerini tanımada ona destek olmaktır. Bazı yetenekler aile tarafından anlamlı bulunmadığı için ihmal edilebilir ya da bastırılabilir.

“Yazgıların en güzeli, bir insanın sahip olabileceği en büyük hazine, tutkuyla yaptığı bir iş için ona para ödeniyor olmasıdır.” Maslow

*Gençleri kendisinden daha başarılı olan kişilerle kıyaslamak onu üzecek ve kızdıracaktır. Böyle bir durumda çocuğunuza; “ Seni bu halinle kabul etmiyorum, sen de başkaları kadar başarılı olursan seni kabul ederim.” mesajını verirsiniz. Unutmayın; insanlar yetenekleri yönünden eşit değildir. Çocuğunuzun durumunu başkalarıyla değil daha önceki kendi durumuyla değerlendirin.

*Meslek seçiminde gençlerin cevaplamaları gereken bazı sorular söz konusudur. Bu soruları cevapladıkça meslek seçimlerine dair verecekleri kararlar sağlıklı olacaktır. Başarılı olabileceği meslekleri araştırırken çocuğunuzun “Ben neler yapabilirim?” sorusunun cevabı yeteneklerini, “Ben neleri yapmaktan hoşlanırım?” sorusunun cevabı günlük yaşamındaki ilgi alanlarını, “Ben ne istiyorum?” sorusunun cevabı ise meslek değerlerinin tanımlanmasını ve yaptığı işin sonunda elde etmek istediği olanakları belirlerler. *Bazı anne-babalar çocuğunun yeteneklerini gözetmeksizin onu zorlar. Çocuğunuzun yeteneklerine ve isteklerine uygun olmayan bir mesleği seçmesi onu mutsuz ve genellikle başarısız yapar.

*Anne-baba tutumları, çocuğun mesleki gelişimini olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebilir. Örneğin, otoriter aileler çocuğun bağımsız karar verme davranışını pekiştirmezler. Bu durum bireyin, kendisini objektif değerlendirmesini ve meslek kararı vermesini zorlaştırır.

*Anne-babalar belirli mesleklere yönelik olumlu ya da olumsuz tutum ve düşüncelerini çocuğa yansıtılmamalıdır. Bu durum, meslek seçimi aşamasında bireyin kendi gerçeklerinden uzaklaşıp, ailesinin benimsediği yöne kanalize olmasına neden olabilir.